

dr inż. Katarzyna Łaskawiec*
 dr inż. Robert Dynarowski**
 mgr inż. Marek Królikowski***
 mgr inż. Lech Misiewicz****

Deklaracje właściwości użytkowych i oznakowanie CE elementów murowych zgodnie z rozporządzeniem CPR

Od 1 lipca 2013 r. we wszystkich krajach UE obowiązują Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z 9 marca 2011 r. (CPR) uchylające Dyrektywę Rady 89/106/EWG i ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych, zgodnie z którymi **producenci materiałów budowlanych są zobowiązani do wystawiania deklaracji właściwości użytkowych (DoP) zamiast deklaracji zgodności oraz wprowadzenia zmian w sposobie oznakowania CE** swoich wyrobów, co zostało określone w rozdziale II (artykuły od 4 do 9) oraz artykule 11 rozporządzenia.

Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej przyznały, że dotychczasowe przepisy Dyrektywy 89/106/EWG i wynikające z niej uregulowania krajowe powinny zostać zastąpione nowymi, tak aby uprościć zasady prawne i usunąć ich rozbieżności oraz poprawić przejrzystość i skuteczność ich stosowania. **Zgodnie z CPR nie tylko producent, ale również dystrybutor, importer i upoważniony przedstawiciel ponoszą odpowiedzialność za wprowadzane do obrotu wyroby budowlane** (rozdział III art. 11 – 16). Wprowadzenie nowych zasad powoduje zmiany w zawartości informacji, które producent (importer, dystrybutor, upoważniony przedstawiciel) ma obowiązek dostarczać swoim klientom (inwestorom, projektantom i wykonawcom). Celem jest dostarczanie wiarygodnych i wyczerpujących informacji pozwalających na proste i jednoznaczne techniczne ocenie właściwości wyrobu oraz sposobu zastosowania.

Wprowadzenie do stosowania rozporządzenia CPR na terenie UE następuje w sposób automatyczny. Konieczne jest natomiast dostosowanie do CPR krajowego ustawodawstwa. W Polsce od 1 lipca 2013 r. powinny być zmienione trzy ustawy: o wyrobach budowlanych, o systemie oceny zgodności oraz prawo budowlane. Należy zaznaczyć, że CPR dotyczy tylko tych wyrobów, dla których zostały ustanowione normy zharmonizowane lub europejskie dokumenty oceny, na podstawie których wydawane są europejskie oceny techniczne (wcześniej europejskie aprobaty techniczne), ponieważ na ich podstawie można wystawiać deklaracje właściwości użytkowych. W przypadku pozostałych wyrobów wprowadzanych do obrotu na podstawie norm i aprobat krajowych przepisy i zasady nie uległy zmianie. W Polsce już od wielu lat nie ma elementów murowych dopuszczanych do obrotu na podstawie aprobat technicznych. Wszystkie elementy murowe objęte są normami zharmonizowanymi serii EN 771.

* Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych Centrum Badań Betonów CEBET

** Wienerberger Ceramika Budowlana Sp. z o.o.

*** Siliłaty Białostok

**** Solbet Sp. z o.o.

Charakterystyka deklaracji właściwości użytkowych

Deklaracja właściwości użytkowych (DoP) nie jest deklaracją zgodności ze specyfikacją techniczną. Informuje o właściwościach użytkowych wyrobu, za które producent ponosi odpowiedzialność. DoP sporządza producent przed wprowadzeniem wyrobu do obrotu na podstawie danych z oceny i weryfikacji wg systemu określonego w odpowiedniej normie zharmonizowanej (załącznik ZA). Producenci mogą wystawić DoP na podstawie certyfikatu zgodności lub deklaracji zgodności wydanych przed 1 lipca 2013 r. zgodnie z Dyrektywą 89/106/EWG. W zał. III do rozporządzenia CPR zamieszczono wzór DoP. Na rysunku 1 przedstawiono przykładowe DoP różnego rodzaju elementów murowych. Każda DoP powinna mieć swój jeden niepowtarzalny numer i dotyczyć określonego wyrobu (elementu murowego) opisanego niepowtarzalnym kodem identyfikacyjnym wyrobu. Element wyprodukowany z tego samego materiału wg tej samej technologii produkcyjnej i spełniający te same zasadnicze charakterystyki należy do tego samego typu wyrobu i powinien mieć ten sam kod identyfikacyjny. W pkt 2 DoP należy podać numer, kod czy też opis pozwalający na jednoznaczny identyfikację wyrobu budowlanego, aby w razie konieczności (nawet po 10 latach), bez problemu można było określić, o jaki typ wyrobu chodzi oraz kiedy i przez kogo został wyprodukowany, a w pkt 3 jego zamierzone zastosowanie. Jest to o tyle ważne, że deklarowane właściwości użytkowe w pkt 9 powinny być podane w odniesieniu do zasadniczych charakterystyk wyrobu określonych w odpowiedniej normie zharmonizowanej dla zamierzonego zastosowania wskazanego w pkt 3 DoP. Pomocne informacje zawarte są w pkt 1 i tabeli ZA1 normy zharmonizowanej.

W przypadku elementów murowych z betonu komórkowego o zamierzonym zastosowaniu określonym przez producenta jako elementy konstrukcyjne, zgodnie z tabelą ZA1 (EN 771-4:2011 (PN-EN 771-4:2012)), powinny zostać podane właściwości użytkowe praktycznie dla wszystkich charakterystyk zasadniczych, a więc cech wyrobów odnoszących się do wymagań podstawowych dotyczących obiektów budowlanych (zgodnie z CPR). Jeżeli np. w opisie zamierzonego zastosowania zaznaczy się, że mur powinien być zabezpieczony tynkiem zewnętrznym lub systemem ocieplającym, to w przypadku właściwości „absorpcja wody” można podać NPD (właściwość użytkowa nieustalona).

Właściwości użytkowe mogą być wyrażone w sposób skwantyfikowany jako poziom lub klasa bądź opisowy. Poziom określa się wartością liczbową. Klasa oznacza zakres poziomów właściwości ograniczony wartością minimalną i maksymalną.

W wersjach oryginalnych norm zharmonizowanych dotyczących elementów murowych poza jedną właściwością (reakcja na ogień) nie ma podanych ani poziomów, ani klas. W niektórych załącznikach krajowych podane są klasy wytrzymałości i gęstości (np. PN-EN 771-4 *Elementy murowe z betonu komórkowego*). W tej sytuacji do czasu uzupełnienia tych wymagań deklarowane są jedynie określone wartości.

Oznakowanie CE

Po wystawieniu deklaracji właściwości użytkowych (DoP) producent ma prawo umieścić na wyrobie oznakowanie CE.

- Zgodnie z CPR (art. 8 i 9) DoP jest jedyną podstawą umieszczenia oznakowania CE na wyrobie budowlanym.

- Umieszczając oznakowanie CE, producent bierze na siebie odpowiedzialność za zgodność wyrobu budowlanego z deklarowanymi właściwościami użytkowymi oraz wymaganiami zawartymi w CPR i w innym stosownym ustawodawstwie UE.

- Oznakowanie CE jest jedynym oznakowaniem potwierdzającym zgodność wyrobu budowlanego z deklarowanymi właściwościami użytkowymi w odniesieniu do jego zasadniczych charakterystyk objętych normą zharmonizowaną.

- Oznakowanie CE jest obowiązkowe i umieszcza się je przed wprowadzeniem wyrobu budowlanego do obrotu.

- Oznakowanie CE umożliwia wprowadzenie wyrobu budowlanego do obrotu w każdym kraju członkowskim UE, ale to czy może on być w danym kraju zastosowany, zależy od spełnienia przez ten wyrób wymaganych w danym państwie członkowskim klas i poziomów zgodnie z obowiązującymi w nim przepisami techniczno-budowlanymi.

- Oznakowanie CE powinno być umieszczone na wyrobie budowlanym lub na jego etykiecie. Z uwagi na charakter wyrobu oznakowanie można umieścić na opakowaniu lub na dokumentach towarzyszących. W przypadku elementów murowych znajduje się ono zazwyczaj na papierowej etykiecie umieszczonej pod folią, w którą opakowane są elementy murowe na paletach. Niektóre firmy etykiety nalepią na folię.

- Dotychczas wzorem do sporządzania etykiet z oznakowaniem CE były rysunki w zał. ZA do norm zharmonizowanych. Po 1 lipca 2013 r. należy je uzupełnić o informacje zawarte w art. 9 CPR (tabela). Na rysunku 2 pokazano przykłady etykiet różnych rodzajów elementów murowych.

Udostępnianie deklaracji właściwości użytkowych (DoP)

DoP jest dostarczana w języku wymaganym przez państwo członkowskie, w którym wyrób jest udostępniony. Każdy wyrób lub partia tego samego wyrobu dostarczane na rynek jednemu użytkownikowi, muszą mieć DoP w formie papierowej lub/i elektronicznej. Odbiorcy wyrobu należy przesłać wersję elektroniczną, natomiast kopię wersji papierowej, jeżeli jej zażąda. Komisja Europejska może ustalić warunki udostępniania deklaracji na stronie internetowej. Niektóre firmy już przygotowały się do tego, np. firma Wienerberger, która będzie dostarczała je klientom wraz z etykietą CE w zakodowanej formie QR-code. Etykiety CE będą przyklejane na każdą paletę gotowych wyrobów, a więc w przypadku każdego wyrobu będzie można odczytać deklarowane właściwości użytkowe. Gotowe wyroby z etykietami będą dostarczane do hurtowni, a stamtąd do klientów końcowych. Posiadając smartfona z aplikacją umożliwiającą odczytanie QR-code – będzie można wyświetlić pełną wersję deklaracji właściwo-

Porównanie zawartości DoP i etykiety z oznakowaniem CE dla elementów murowych objętych normami zharmonizowanymi serii EN 771 w systemie 2+ i wprowadzanych na rynek przez ich producentów

Zawartość	Zgodnie z rozporządzeniem nr 305/2011 (CPR):		Zawartość etykiety z oznakowaniem CE zgodnie ze wzorem w zał. ZA do norm serii EN-771
	DoP (wg art. 6 i zał. III)	etykiety z oznakowaniem CE (wg art. 9 i 11)	
Symbol oznakowania CE		+	+
Ostatnie dwie cyfry roku, w którym umieszczono po raz pierwszy oznakowanie CE		+	+
Numer (referencyjny) DoP	+	+	
Niepowtarzalny kod identyfikacyjny typu wyrobu	+	+	
Numer typu, partii lub serii lub jakiegokolwiek inny element umożliwiający identyfikację wyrobu budowlanego, wymagany zgodnie z art. 11 ust. 4	+	+	
Nazwa, zastrzeżona nazwa handlowa lub zastrzeżony znak towarowy oraz adres kontaktowy producenta, wymagany zgodnie z art. 11 ust. 5	+	+	+
System lub systemy oceny i weryfikacji stałości właściwości użytkowych wyrobu budowlanego określone w załączniku V	+		
Nazwa i numer identyfikacyjny jednostki notyfikowanej oraz opis zadań strony trzeciej określonych w załączniku V	+	+	+
Numer certyfikatu ZKP	+		+
Odniesienie do odpowiedniej normy zharmonizowanej serii EN 771 wraz z datą wydania	+	+	+
W stosownych przypadkach numer referencyjny zastosowanej specjalnej lub odpowiedniej dokumentacji technicznej oraz wymagania, które wyrób musi spełniać	+	+	
Opis wyrobu	+	+	+
Przewidziane przez producenta zamierzone zastosowanie lub zastosowania wyrobu budowlanego zgodnie z mającą zastosowanie zharmonizowaną specyfikacją techniczną	+	+	
Wykaz zasadniczych charakterystyk określonych w zharmonizowanej specyfikacji technicznej dla deklarowanego zamierzonego zastosowania lub zastosowań	+		+
Właściwości użytkowe dla każdej z zasadniczych charakterystyk wyrobu budowlanego odpowiednich dla deklarowanego zamierzonego zastosowania lub zastosowań (jeżeli jest do tego podstawa, to wyrażone jako poziom lub klasa)	+	+	+
Oznaczenie „NPD” dla wymienionych w wykazie zasadniczych charakterystyk, co do których nie są deklarowane żadne właściwości	+		+
Data i podpis osoby odpowiedzialnej za DoP	+		

ści użytkowych. Będzie ona dotyczyła konkretnej partii produkcyjnej zapakowanej na paletę. W przypadku gdy klient nie będzie posiadał smartfona z odpowiednią aplikacją, będzie można sczytać z przyklejonej etykiety numer referencyjny, który po wpisaniu na stronie internetowej firmy Wienerberger umożliwi wyświetlenie deklaracji na komputerze. Będzie to również deklaracja sporządzona dla konkretnej (zakupionej) partii produkcyjnej.

Przez 10 lat od momentu wprowadzenia wyrobu budowlanego do obrotu wszystkie podmioty gospodarcze (producent, upoważniony przedstawiciel, importer, dystrybutor) będą musiały na żądanie organów nadzoru rynku zidentyfikować podmioty gospodarcze, które dostarczyły wyrób budowlany i którym go dostarczono (z wyjątkiem odbiorców indywidualnych). Oznacza to konieczność przechowywania we wszystkich firmach odpowiednich dokumentów przez 10 lat.

Wyroby budowlane wprowadzone po raz pierwszy do obrotu (tzn. te, które zostały sprzedane przez producenta) przed 1 lipca 2013 r. (na podstawie Dyrektywy 89/106 EWG) są uznane za wprowadzone zgodnie z rozporządzeniem CPR i nie jest konieczne dołączanie do nich jakichkolwiek nowych dokumentów. W przypadku wyrobów, które zostały wyprodukowane, zapakowane i oznakowane znakiem CE oraz przekazane do magazynu do sprzedaży przed 1 lipca 2013 r., nie ma wymagań, aby sporządzać dla nich deklarację właściwości użytkowych, dokonywania zmian w oznakowaniu CE i informacji towarzyszącej temu oznakowaniu (wg Komunikatu w sprawie warunków wprowadzenia do obrotu wyrobów budowlanych Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z 2 lipca 2013 r.)

Rys. 2. Przykładowe etykiety elementów murowych